

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

директори Донишкадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб, номзади илмҳои филологӣ, дотсент Ниёзӣ А. М.
«14» «май» соли 2021

ХУЛОСАИ

чаласаи кафедраи фанҳои гуманитарӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ Донишкадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб
Диссертатсияи Абдусамадзода Бахтулло Абдулмароб таҳти унвони «Шароитҳои педагогӣ таъмин намудани муҳити тандурустӣ ва ташаккули тарзи ҳаёти солим дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 - педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) дар кафедраи фанҳои гуманитарӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ Донишкадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб иҷро шудааст.

Абдусамадзода Б.А. факултети қори муолиҷавии Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Синоро соли 2009 хатм намудааст. Солҳои 2009-2010 интернатура бо ихтисоси «Бемориҳои чашм» дар Беморхонаи вилояти бемориҳои чашми ш. Кӯлобро хатм намудааст. Солҳои 2010-2012 табиби бемориҳои чашми Беморхонаи вилояти ш. Кӯлоб фаъолият намудааст. Солҳои 2012-2013 омӯзгори Коллеҷи тиббии ш. Кӯлоб. Солҳои 2013-2015- мудири кафедраи «Морфологӣ» -и «Коллеҷи тиббии ш. Кӯлоб». Солҳои 2015-2018 -декани факултети шабона ва гурӯҳҳои мақсадноки «Коллеҷи тиббии ш. Кӯлоб». Солҳои 2018-2019 -декани факултети қори ҳамширагии «Коллеҷи тиббии ш. Кӯлоб». Аз соли 2019 то соли 2020 чонишини директор оид ба қорҳои таълимии Коллеҷи тиббии ш. Кӯлоб. Аз соли 2018 то инҷониб унвонҷӯи кафедраи фанҳои гуманитарӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ Донишкадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб.

Роҳбари илмӣ - доктори илмҳои педагогӣ, профессори Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни Маҷидова Бибихафизамо.

Дар натиҷаи муҳокима чунин хулоса қабул карда шуд:

Таҳаввулоте, ки дар даҳсолаҳои охир дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба амал омадааст, талаботҳои қомилан навро таълим, тарбия ва ташаккули насли наврас дар муҳити таҳсилотӣ ба миён овард. Вазифаи таъғирнопазир дар тарбия ва таъмин намудани саломатии равонию ҷисмонии хонандагон дар ҳамаи зинаҳои таҳсилотӣ, махсусан, дар

тарбия намудани кӯдакони синну соли ибтидоӣ, тарбия намудани ҳаёти солим, ташаккули фарҳанги солимии маънавию иҷтимоӣ зери таъсири омилҳои мусбӣ берунӣ ва дохилии муҳити зист ва ҳавасмандгардонии онҳо барои иҷрои талаботҳои тиббӣ ва риояи қоида ва меъёрҳои тозагӣ ташкил медиҳад.

Давраи таҳсил дар мактаби ибтидоӣ дар ташаккул ва таҳкими тандурустии мактаббачагон мавқеи назаррасро ишғол мекунад. Баъзан бад шудани вазъи тандурустии мактаббачагон, ки дар солҳои охир мушоҳида карда мешавад, тавачҷӯҳи бештар ва андешидани чораҳои мушаххасро барои тақвият ва таҳкими он талаб мекунад.

Натиҷаҳои тадқиқоти сершумори вазъи тандурустии насли ҷавон боиси нигаронии ҷиддӣ мебошанд. Дар заминаи дигаргуниҳои манфии вазъияти экологӣ, мушкилоти иҷтимоӣ иқтисодӣ, маҳдудияти донишҳои тиббӣ-профилактикӣ, болоравии теъдоди кӯдакони дорои тандурустии заъиф дар муассисаҳои таълимӣ мушкилоти имрӯзаи муассисаҳои таҳсилотӣ ва волидон мебошад. Онҳо барои мутобиқ шудан ба фаъолиятҳои омӯзишӣ, тамаркуз ва анҷом додани вазифаҳои таълимӣ мушкилӣ доранд. Ин ҳолати имконияти истифодабарии технологияҳои пешқадами педагогӣ ва самаранокии онҳоро коҳиш медиҳад ва иҷрои барномаи рушди шахсиятро ба таври назаррас мушкил мекунад. Баъзан шумораи кӯдакони солим кам шуда, бо ёрии тиббӣ-педагогӣ фарогирии умумии онҳо зиёд мешавад.

Нуктаҳои барои ҳимоя пешбинишуда тасдиқи худро ёфтаанд, яъне:

- 1.Тарзи ҳаёти солим дар сохтори шахсияти хонандаи синфҳои ибтидоӣ сифати ҳамгиро мебошад, ки маҷмӯи самтҳои арзишнокро барои ташаккул, ҳифзу нигоҳдошт ва таҳкиму тақвияти тандурустии худ хонандагону омӯзгорон истифода мебарад. Он донишҳои назариявӣ ва шаклҳои амалии рафторро фаро мегирад, ки барои иҷроиши вазифаҳои таълимӣ, ҷамъиятӣ ва маишӣ дар шароитҳои муносибу мувофиқ барои тандурустӣ мусоидат мекунанд.

- 2.Амсилаи (моделӣ) концептуалии ташаккули омодагии хонандагони синфҳои ибтидоии МТМУ нисбати пешбурди тарзи ҳаёти солим таҷассуми сохтори фаълияти ӯ мебошад, ки муносибати арзишмандонаро нисбати тарзи ҳаёти солим, донишҳои назариявӣ ва малакаҳои амалии ҳифзу нигоҳдошт ва таҳкиму тақвияти тандурустӣ дар шакли ҳамгиро мавриди истифодабарӣ қарор мегирад. Чунин муносибат

аз рӯи сохтор тавассути чӯзҳои ангежавӣ-арзишноқ, ақлонӣ ва фаъолиятӣ пешниҳод гаштаанд.

3.Технологияҳои иҷтимоӣ-педагогии ташаккули тарзи ҳаёти солим дар хонандагони синфҳои ибтидоии МТМУ - низоми пайғирона ва ҳадафмандонаи амалҳо нисбати ташаккули тарзи ҳаёти солим буда, он дар асоси амалқарди мутақобилаи субъектҳои раванди педагогӣ арзёбӣ мегардад, ки маҷмӯи илман асосноки шаклҳо, методҳо ва воситаҳои фаъолиятро фаро мегирад, ки дар маҷмӯъ ба ташаккули омодагии хонандагони МТМУ нисбати пешбурди тарзи ҳаёти солим нигаронида шудаанд.

4.Таъмини таълимӣ-методии раванди муҳити тандурустӣ ва ташаккули тарзи ҳаёти солимро дар бар мегирад ва он ташкили чунин низоми раванди таҳсилотӣ аст, ки дар мазмуни таҳсилот мавҷудияти донишҳои муназзамро оид ба тарзи ҳаёти солим, технологияи махсусро фаро мегирад, ки барои ташаккули малақаҳои амалии пешбурди тарзи ҳаёти солим мусоидат мекунад.

Аҳамияти илмӣ ва навоварии қор дар он зоҳир мешавад, ки:

- муайян қарда шуд, ки дар сохтори таъмини муҳити тандурустии хонандагони мактаб омили педагогӣ ҳамчун омили таркибӣ ба ҳисоб меравад, ки моҳияти он дар тарбияи фарзандон ҳавасмандии устувор барои тарзи ҳаёти солим, дарки моҳияти фарҳанги солим ва тарзи ҳаёти солимро ташкил медиҳад;
- дақиқ қардид, ки муносибати низоминок ба рушди мундариҷа ва тадбирҳо оид ба мустаҳкам намудани тандурустии хонандагон татбиқ қарда мешаванд ва онҳо ба шаклгирии донишҳо оид ба тарзи ҳаёти солим мусоидат мекунад;
- шароити ташкилию педагогӣ муайян қардид, ки дар заминаи муносибати низоминок имкон медиҳад раванди ташаккули тарзи ҳаёти солим идора қарда шавад ва дар як вақт муҳити тандурустӣ ба он таъсир мерасонад;
- хусусиятҳои таъмини муҳити тандурустӣ ва ташаккули тарзи ҳаёти солим дар хонандагони синфҳои ибтидоии МТМУ тадқиқ гашта, имконоти он барои ташаккули сифатҳои шахсиятии бачаҳо дар муҳити шароити МТМУ асосноқ қарда шуданд;
- шароитҳои педагогӣ ошқор ва ба тариқи таҷрибавӣ-озмоишӣ санҷида шуданд, ки барои таъмини муҳити тандурустӣ ва ташаккули тарзи ҳаёти солим дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ мусоидат мекунад.

Аҳамияти назариявии тадқиқот дар инҳо зоҳир мешаванд:

- таъмини муҳити тандурустӣ ва ташаккулдиҳии тарзи ҳаёти солим дар хонадағони синфҳои ибтидоии МТМУ бори аввал дода шуда, ҳамчунин заминаҳои назариявӣ ва амалии робитаи онҳо баррасӣ гаштаанд;
- аз ҷиҳати назариявӣ робитаи солимии ҷисмонӣ ва ташаккули дониш, маҳорату малакаҳои тарзи ҳаёти солим дар хонадағони синфҳои ибтидоӣ асоснок карда шудаанд;
- дараҷаҳои омодагии хонадағони синфҳои ибтидоии МТМУ нисбати тарзи ҳаёти солим ошкор ва тавсиф карда шудаанд;
- асосҳои илмии мундариҷаи ташаккули тарзи ҳаёти солим дар раванди таълиму тарбияи хонадағони синфҳои ибтидоӣ муайян карда шуданд;
- натijaҳои назариявии тадқиқот имкон медиҳанд, ки барои ҳалли мушкилиҳои тандурустии донишомӯзони хурдтар равиши муассиртареро таҳия ва амалӣ намоем.

Аҳамияти амалии тадқиқот аз он иборат аст, ки натиҷаҳои тадқиқот ба муассисаҳои таълимӣ имкон медиҳанд, ки раванди тандурустиро ба таври арзишманд идора кунанд ва тарзи ҳаёти солимро барои хонадағони хурдсол ташаккул диҳанд. Натиҷаҳои дастрасшуда ва хулосаҳо метавонанд дар раванди омӯзишу парвариш дар МТМУ истифода гарданд. Маводи дар тадқиқоти диссертатсионӣ пешкашшуда таҷассуми худро зимни ташкили раванди таълиму тарбия дар МТМУ-и ш.Кӯлоби вилояти Хатлон, ҳамкориҳои омӯзгорон, волидон ва табибонро қавӣ ва самарабахш гардонад.

Асос ва заминаи илмӣ- назариявии тадқиқотро қорҳои илмӣ-тадқиқотии олимону муҳаққиқони зерин ташкил мекунанд:

- таълимот дар бораи ягонагӣ ва ба ҳам алоқамандии ҷисм ва муҳити иҳотакарда (И.П.Павлов), характери фарҳангӣ, таърихӣ доштани тафаккур (Л.С.Виготский), нақши фаъолиятҳо дар инкишофи психикӣ (А.Н.Леонтев, С.Л.Рубинштейн);

- назарияи фаъолият, ки ба таҷдид ва сифатан беҳтар кардани таълиму тарбия равона шудааст (А.Н.Леонтев, Л.М.Митина ва дигарон);

- ғояҳои низом, муносибати шахс ва фаъолият ба ташкили раванди таълим; -принсипҳои якпорчагӣ ва муттасилӣ (В.Г.Афанасев, Л.В.Занков, В.П. Зинченко ва ғайра);

- ғояҳои психологияи гуманистӣ, ки яке аз ҳадафҳои он фарди солими эҷодӣ мебошад ва зарурати худшиносии худ ҳамчун омили асосии рушди шахс ҳисобида мешавад (А.Маслоу, С.Роджерс ва дигарон);

-назарияи рушди эҷодӣ ва худомӯзии шахсият (В.И.Андреев, Н.В.Кузмина, В.А.Сластенин, К.Роджерс ва ғ.);

-тадқиқотҳои олимони тоҷик, ки ба масъалаҳои тарбия ва инкишофи ҷисмонии кӯдакону наврасон, ташаккули тарзи ҳаёти солим бахшидаанд (Н.Н.Турсунов., Л.А.Губанова., Д.Каримова., Ф.Ш.Партово., Ш.А.Сафаров., Т.И.Мустафокулов., Т.Б.Намозов., Ф.А.Қурбонов ва дигарон).

Методҳои тадқиқот. Ҳангоми ҳалли вазифаҳои дар кор пешбинишуда методҳои тадқиқоти назариявӣ ва амалӣ истифода шуданд. Методҳои назариявӣ: муносибати низомнок (системавӣ), пешбинӣ кардани натиҷа (прогносика), банақшагирии педагогӣ. Методҳои амалӣ иборатанд аз: саволномаҳо, усулҳои психологӣ баҳодиҳии ҳолати ҳавасмандӣ ва эҳсосотӣ, озмоиш, мушоҳида, ташкил ва гузаронидани таҷрибаи педагогӣ, усулҳои омӯри барои коркарди натиҷаҳои таҷриба, таҳлили натиҷаҳои фаъолияти таълимӣ (маҳсулоти фаъолият).

Мазмун ва муҳтавои автореферат нуктаҳои асосии диссертатсия ва натиҷаҳои хулосаҳои онро инъикос карда, пурра бо ҳуди тадқиқоти диссертатсионӣ мувофиқат мекунад.

Тадқиқоти диссертатсиониро дар маҷмӯъ мавриди арзёбӣ қарор дода, бояд таъкид кард, ки он қори илмӣ пурра ба анҷомрасида буда, шахсан аз ҷониби муаллиф иҷро гаштааст, проблемаи муайян - «Шароитҳои педагогӣ таъмин намудани муҳити тандурустӣ ва ташаккули тарзи ҳаёти солим дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ» ҳаллу фасл гаштааст.

Саҳми шахсии муаллиф дар он аст, ки дарзаминаи омӯхтан, таҳлил намудани тадқиқотҳои илмӣ олимони хориҷию ватанӣ, заминаҳои назариявӣ амалӣ, таҷрибаи МТМУ имконияти таъмин намудани муҳити тандурустиро дар ташаккули тарзи ҳаёти солим дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ муайян намуд: бо ташкилу гузаронидани корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ аҳамияти банақшагирӣ ва истифодаи технологияҳои муосири таъмин намудани муҳити тандурустӣ, ташаккули тарзи ҳаёти солимро дар асоси баҳисобгирии принципҳои умумии педагогӣ-психологӣ нишон дода муайян кард, ки тандурустӣ масъалаи тиббӣ-психологӣ буда, таъмин намудани он муносибати комплексиро талаб мекунад.

Нуктаҳои назариявӣ, мавод ва натиҷаҳои тадқиқот дар конференсияҳои ҳарсолаи илмӣ - амалии ҳайати профессорону омӯзгорони Донишқадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб (солҳои 2017-2020) пешкаш ва мавриди муҳокима қарор дода шудаанд.

Натиҷаҳои кори илмӣ муҳаққиқ дар шакли 1 монография ва 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои нашр шудаанд, ки ба номгӯи маҷаллаҳо ва нашрияҳои аз ҷониби Муассисаи давлатии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон шомиланд.

Диссертатсияи Абдусамадзода Б.А. таҳти унвони «Шароитҳои педагогии таъмин намудани муҳити тандурустӣ ва ташаккули тарзи ҳаёти солим дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 - педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) тавсия дода мешавад.

Хулоса дар ҷаласаи кафедраи фанҳои гуманитарӣ ва муносибатҳои байналмилалӣ Донишқадаи технология ва менеҷменти инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб қабул шудааст.

Дар овоздиҳӣ 32 нафар иштирок доштанд аз шумораи умумии 34 нафари аъзоёни кафедра.

Натиҷаҳои овоздиҳӣ: «тарафдор» - 32 нафар, «зид» - нест, «бетараф» - нест. Суратҷаласаи №5 аз 14 майи соли 2021.

Раис:

номзади илмҳои
педагогӣ, профессор:

Иброҳимов Г.

Котиб:

мудири кафедраи фанҳои гуманитарӣ
ва муносибатҳои байналмилалӣ
ДТМИК, номзади илмҳои филологӣ

Чоршанбиева З.А.

Имзои н.и.п., профессор Иброҳимов Г.,
ва н.и.ф. Чоршанбиева З.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шӯъбаи кадрҳо ва коргузори
Донишқадаи технология ва менеҷменти
инноватсионӣ дар шаҳри Кӯлоб

Шокиров К.

«_____» соли 2021